

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Творчий спадок Г. Сковороди багатогранний. Він охоплює найрізноманітніші аспекти людського життя: науку, релігію, культуру, мистецтво. Важливим є те, що всі ці грані опираються на спільний центральний стрижень, який розглядає проблему природи людини та її призначення. Цей стрижень містить в собі і сам образ Г. Сковороди, що підтвердив практикою життя силу свого вчення.

Згадуючи про внесок Григорія Савича Сковороди в національну музичну культуру України, можна впевнено сказати, що його талант дав поштовх для розвитку надзвичайно колоритних музичних жанрів, таких, як міський побутовий романс та сатирична пісня. Жанрів, без яких, можливо, не було б тієї “родзинки” в

творчості М. Лисенка та С. Гулака-Артемовського. Не було б тієї філософської магії, яка вабить композиторів ХХ століття, і можемо бути певні, що ще не одне покоління композиторів намагатиметься пізнати такі глибокі і прості істини, донесені нам мандрівним музикантом.

1. Лисецький С.Й. *Українська музична література: Навч. посібник.* – К.: Муз. Україна, 1991. – 175 с.

2. *Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали.* // Відпов. ред. В.М. Нічик – К.: Наукова думка, 1992. – 383 с.

3. Шреєр-Ткаченко О. *Григорій Сковорода – музикант.* – К.: Муз. Україна, 1972. – 96 с.

**Михайло Ковбасюк, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка**

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Автор статті розглядає проблеми формування світоглядної позиції молоді засобами музичного мистецтва як такого, що створює унікальні умови людському загалу сприймати прекрасне в житті та культурі.

Постановка проблеми. У структурі людських художніх уподобань музика посідає перше місце за обсягом сприймання, випереджаючи інші види мистецтв. Вона виступає як самостійний вид або є компонентом багатьох інших синтетичних видів мистецтв. Формує середовище, створює унікальні умови людському загалу сприймати прекрасне в житті та мистецтві, допомагає людині стати шляхетною, впливає на всі сторони її психіки – уяву, почуття, думки, волю, здібності.

Визначаючи структуру мистецького світогляду, що містить у собі: “особистісний” мистецький світогляд творчої особистості, художнє світоспоглядання, художнє світовідношення ми візьмемо за основний об’єкт дослідження музичне мистецтво як унікальний фактор формування творчих здібностей особистості, яким є музичне мистецтво для становлення педагога-музиканта.

Для особистості характерним є яскрава саморегуляція сприйняття, її спрямованість на розв’язання будь-якої проблеми або завдання, високий рівень зосередженості, її тривалість і

стійкість; висока чутливість до подразників; здатність сприймати неточності, відхилення, незвичайність та унікальність властивостей об’єкта; здатність помічати зв’язки між ознаками, яких формально не існує; здатність сприймати комплексно, помічаючи головне, істотне; уміння звільнятися від фіксованої установки, сприймати самостійно і неупереджено. Вона, немовби вбираючи навколишнє, становить цілісну картину побаченого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці проблеми світогляду, виховання музично-естетичних здібностей засобами музики, художнього слова тощо присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені – В. Ковалів, О. Рудницька, Г. Падалка, Л. Коваль, Т. Левченко, Б. Ліхачов, Г. Петрова, та ін. Аналіз сучасних досліджень у галузі музичної педагогіки надає нам можливість виявити нові підходи в науково-теоретичному обґрунтуванні моделей музично-естетичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Розвивати почуття прекрасного, формувати здорові художні

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

смаки, навчати правильно розуміти і цінити твори мистецтва, красу і багатство рідної природи, народнопісенних традицій нашої багатонаціональної країни – це завдання першочергового значення. Успішне розв'язання поставлених завдань залежить від роботи вчителя, його професійної ідейної переконаності, майстерності, ерудиції та рівня культури в цілому.

Гармонічний вплив мистецтва на особистість доведений ще філософами античної доби. У творах Платона, Аристотеля та інших мислителів Стародавньої Греції обґрунтована ідея калокагатії (від kalos – прекрасний і agathos – добрий) як мети виховання досконалої людини, яка гармонійно поєднує у собі фізичну (зовнішню) і духовну (внутрішню) красу. Ідеал розвитку особистості, на думку Аристотеля, досягається внаслідок урівноваження цих двох начал, аналогічно до того, як живопис виникає завдяки поєднанню та змішуванню фарб, а музика – злиттю й чергуванню звуків [1].

Мистецтво, що становило собою нерозривну єдність театрального дійства, музики, поезії і танцю, давньогрецькі філософи вважали не лише могутньою гармонізуючою та виховуючою силою, але й важливим чинником побудови і розвитку держави (Платон – “Закони”, “Держава”; Аристотель – “Політика”).

Зазначимо, що кожна особистість є цінною для суспільства рівномірно якою вона може сприяти його розвитку, здійснювати продуктивну діяльність.

Отже, усі вимоги до гармонійно сформованої людини повинні “прикладатися” й до особистості професіонала. На практиці ж ці ідеали суттєво відрізняються.

При оцінці фахівця у будь-якій галузі виняткове значення надається рівню сформованості його професійних умінь і якостей, значно менше – розвитку творчих здібностей і задатків, а особистісним якостям (моральності, культурі, відповідальності, громадянськості, гуманістичній спрямованості) у цьому процесі не надається настільки ж важливого значення.

У результаті в суспільстві останніх років з'явилась значна кількість фахівців, орієнтованих лише на репродуктивну діяльність, культурно нерозвинених, емоційно “черствих”, головною метою яких є досягнення особистих, нехай і мізерних благ.

Для того, щоб змінити існуючу ситуацію, вважаємо за необхідне переорієнтувати сучасну професійну освіту на підготовку такого спеціаліста, який не лише на найвищому рівні виконує свої професійні функції, але й має

розвинені особистісні якості, здатний до самостійної творчої діяльності. І це стосується не лише випускників вищих навчальних закладів, а й майбутніх кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів в усіх галузях виробництва.

Торкаючись емоцій і почуттів, воно залучає до дії усі сфери особистості: морально-естетичну, інтелектуальну, творчу тощо. Мистецтво впливає на свідомість і підсвідомість людини, її установки й ціннісні орієнтації, переконання і мотиви поведінки, творчу активність і професійну діяльність. У цьому процесі воно інтерналізується, проникає до внутрішнього світу особистості й взаємодіє з її життєвим і художнім досвідом, з глибинними підвалинами “Я” людини.

Використання узагальнюючого впливу мистецтва на розвиток особистості у системі неперервної професійної освіти передбачає, з нашого погляду, не забезпечення однакового рівня сформованості усіх сутнісних сил і якостей людини (особистісних, професійних і творчих її потенціалів), а визначення міри їх співвідношення і досягнення такого рівня їхнього розвитку, який спричинює внутрішній, психологічний комфорт особистості, спонукає її до продуктивної творчої діяльності в обраній професійній сфері і орієнтує її на досягнення результатів, що відповідають ідеалу прекрасного і загальнолюдським гуманістичним цінностям.

Музика поліфункціональна, вона як образно-знакова частина середовища впливає на ставлення творчої особистості до навколишнього культурно-мистецького середовища. Перебуваючи у ньому, ми безпосередньо створюємо відповідні умови для розвитку творчої особистості.

Вклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів дає нам право наголосити, що одним з унікальних факторів формування світогляду особистості є музичне мистецтво. Привертає до себе увагу те, що якості, які є формою відображення музичної свідомості (музична потреба, музичне сприймання, емоції і почуття, музичний інтерес, оцінки, судження) знаходять місце у підсистемі “музична діяльність”, де кожна з них набуває функціонального значення. Так, потреби, інтереси, почуття, музичні здібності є суб'єктивними факторами, які стимулюють і визначають духовний світ людини, а сприйняття, оцінка, судження розглядаються як різновиди музично-естетичної діяльності, що характеризують здібності особистості.

Таким чином, музично-естетична культура є інтегрованою властивістю особистості, яка характеризує міру засвоєння нею музичних

